זה תמוה מאד, דהוי איפכא מסתברא, דהלא אם נתכוון ליקח את הגסין ושכח א' מהגסין מדוע לא הוי שכחה, ומה ששכח מהדקין פשיטא דלא הוי שכחה כיון דנתכון להניחם מעיקרא ולא לקחתם עתה, ובדברי הר"ש חזינן איפכא דמה ששכח מהגסין ברור לנו דלא הוי שכחה רק דנתחדש בירושלמי דגם מה ששכח מהדקין הוי שכחה, וזה ממש סברות הפוכות.

ויעוין בפי' הרא"ש למשנתינו שכתב וז"ל 'אם היה מתכוון ליטול הגסים ולהניח הדקין אין לו שכחה לדקין מאחר שלא נתכוון לדקין', ומבואר בדבריו דבאמת אם שכח מהגסין הוי שכחה ורק אם שכח מהדקין לא הוי שכחה כיון שלא נתכוון לקחתם כלל ודלא כמבואר בר"ש, **וכתב שם במלאכת שלמה** דהרא"ש לא גרס בירושלמי 'אפילו' וא"כ לדבריו כל דברי הירושלמי הוי רק דכיון שהוא נוטל רק את הגסין אין לדקין שכחה, וכהאמור.

והביא המלאכת שלמה מר' אלעזר אזכרי שכתב לפרש וליישב שיטת וגירסת הר"ש, דבאמת המתכוון ליטול גסין אין שכחה בגסין, והטעם לזה כיון דכתיב 'ושכחת עומר בשדה' פשטיה דקרא משמע שהוא הולך ומקבץ את כל העמרים ונשארת השדה פנויה מכל העומרים רק שנשאר עומר אחד, ועל עומר זה נאמר לא תשוב לקחתו, ולכן בגוונא דמשנתינו שמניח את העומרין הדקין א"כ גם מה ששכח מהגסין אינו שכחה כיון שלא נשכח העומר ב'שדה' דמשמע שדה שנתרוקנה מעומרין, **והא** דאין שכחה לדקין פירש שם דאיירי כשבא לחזור ולעמר את הדקין אחר שסיים את הגסין דאינה שכחה דכיון שבתחילת העימור בשדה לא חל שכחה כבר נתבטלה תורת שכחה משדה זו, ולהכי הוי חידוש טפי מהגסין ומיושבת גירסת הר"ש.

והגר"א בשנו"א [הארוך] גרס בדברי הירושלמי 'אפילו הגסין' איפכא מגירסת הר"ש, ופירש דלא מבעיא הדקין אינם שכחה כיון שלא נתכוון לקחתם כלל, אלא אפילו הגסין אינם שכחה, משום דדעתו דכשילקוט את הדקין ילקוט גם את הגסין שנשארו, ונראה כוונתו דהוי כעין הדין דשנינו דעומר המונח בצד דבר המסוים שעתיד לזוכרו אינו שכחה כיון שעתיד לזוכרו.

ג. אם אמר הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטול יש לו שכחה

דברי הגר"א בביאור דין משנתינו

ד] כתב הגר"א בשנו"א [הארוך] דהו"א כיון שאמר מתחילה הוי כאילו לא שכח כלל ובזה אשמועינן דמ"מ חשיב שכחה, וממילא חשיב מה שמבטל השכחה כמתנה על מה שכתוב בתורה, **ויעוין בתוס' רעק"א** מה שהקשה בזה.

פרק ז משנה א

א. זית נטופה

הר"ש מפרש נטופה היינו שנוטף שמן, וכ"ה **בירושלמי**, וכן פי' **הרא"ש**, **והרע"ב**, וכ"כ **הרמב"ם** (פ"ד מהל' מתנו"ע הכ"ג). אמנם **הרמב"ם בפיהמ"ש**, וכן **בערוך**, פי' דנטופה הוא שם מקום [המוזכר בעזרא ב, כב; נחמי' ז, כו].

ב. בישני

נח' **הראשונים** אם דבר שיש לו שם בשדה מחמת חסרונו, והיינו שיש לו שם לגנאי, אם יש לו שכחה, ויש שפי' דביישני היינו שמבייש אחרים מפני מעלתו, אמנם **הר"ש** מפרש שהוא יבש, **והרא"ש** מפרש ל' ביש דבר רע, **והשנות אליהו** מפרש שהוא מבוייש מאחרים. ועי"ש בשנו"א מש"כ לחלק בזה בין שנה זו לשאר שנים. ועי' **בפי' הרש"ס** (בגמ' ד"ה ביישני ממש) **שכ' שביש לו שם לגנאי הוי שכחה.**

ג. דבר מסויים אין לו שכחה

טעם הדין שדבר מסויים אין לו שכחה כתבו **הר"מ והר"ש** ילפי' מדכתיב ושכחת עומר בשדה, עומר שאתה שוכחו לעולם הוי שכחה יצא זה שאתה זוכרו לאחר זמן.

ונח' **הראשונים** האם כה"ג לא נחשב שכחה כלל, כיון שעתיד לזוכרו, או אף דהוי שכחה יש מיעוט דעל שכחה כה"ג פטורים, וכן נראה מדברי **הרש"ס**. ונפק"מ בדבר מסויים שעתדי לזוכרו אבל לא באופנים המנויים במשנה אלא מחמת סיבות אחרות, כגון שהוא נחלת אבותיו וכדו', האם יש בזה את הפטור של דבר המסויים, דאי לא הוי שכחה א"כ בכה"ג נמי פטור, אבל אם הוי שכחה אלא שהתורה פטרתו י"ל שזה רק באופנים המנויים במשנה. **ובירושלמי** נסתפק בזה ר' ירמי', ע"ש.

ד. ניכר בשמו או במעשיו ברוב שנים

בתוס' **הגרע"א** הביא דברי **הירושלמי** דאף אם בשנה זו אינו ניכר בשמו או במעשיו מ"מ אם ברוב שנים ניכר הרי דינו כדבר המסויים ואין בו שכחה, וכן דקדק **הרע"ב** מלשון המשנה דקתני אפילו כזית הנטופה בשעתו משמע אפי' שאינו נוטף בכל שנה. [ועי' **מלאכ"ש** שיש של"ג 'אפילו'], ועי' **בגר"א**.

וברש"ש כ' לחלק בין שמו למעשיו, דבמעשיו צריך בכל שנה ולא סגי ברוב שנים. אמנם **הרא"ש** הביא דברי הירושלמי על כל הג' דברים דמתני'. ועי"ע **ברמ"ז**, הובא **בשל"ד**, כ' לחלק דשמו מעשיו ומקומו מועיל אפי' אם עושה כן רק בשאר שנים, ושאר דברים המחשיבים אותו לא מהני אלא אם בשעתו גם עושה כן.

עי' **ברש"ס ובמשנ"ר** שעמדו בדעת **הרמב"ם** שהשמיט דין זה של מסויים שנים.

ה. בדעת ר' יוסי

בטעמא דר' יוסי הביאו **הרמב"ם והר"ש והרע"ב** מהירושלמי אמר רבי שמעון בר יקים לא אמר רבי יוסי אלא בראשונה שלא היו זיתים מצוין שבא אנדריאנוס והחריב הארץ וכרת זתי', והיו הזתים מועטים מאד, ומפני מיעוטו באותו זמן הי' חשוב ולא הי' נשכח אלא היה זוכרו לאחר זמן, אבל אחרי כן כשנבנית הארץ ורבו זתי' אין חולק שיש לו שכחה.

ב. **הר"ש** הביא **מהירושלמי** דנסתפק איך הדין בהיתה כל שדהו נטופה האם יש בזה שכחה, והוכיחו מד' ר' יוסי, והיינו דבזמן שהיו זיתים מועטים אף שהיו הזיתים חשובים מ"מ הוי ככל שדהו נטופה, ובזה פליגי רבנן ור"י האם בכל שדהו נטופה יש פטור של דבר המסויים.

ג. בירושלמי הובא דעת ר' יוסי האמורא [ר' יוסי בר זבידא. רש"ס], טעם אחר בדעת ר' יוסי, דס"ל שאין שכחה בזיתים ובאילנות כלל. ועי' **תורת זרעים** שהק' ע"ז **מהתוספתא** (פ"ג הובאה בר"ש לעיל פ"ו מ"ט) **דמפורש** דלר' יוסי יש שכחה בכרם ובפירות האילן, ע"ש.

ובהון עשיר דן דסברת ר' יוסי זה רק באילנות מחוברים, אבל בפירות תלושין גם ר' יוסי מודה שיש שכחה, דאילנות תלושים ילפי' מתבואה, אבל אילנות מחוברים לא שכיח בהם שכחה, ואין בהם חיוב שכחה. [ובזה איירי בפרק הקודם בכמה מקומות שיש שכחה באילנות ולא הובאה מח' זו]. אמנם בתוספתא הנ"ל איירי גם במחוברים, וצ"ע.